

KONKURSAS „LIETUVOS KAIME GERA GYVENTI – 2011“

1. Konkursui teikiamos kaimo vietovės pavadinimas, savivaldybės pavadinimas

Dusetų miestelis, Dusetų seniūnija, Zarasų rajonas.

Zarasų rajono savivaldybė.

2. Aprašykite kodėl kaimo vietovė teikiama konkursui

Dusetos – garsi, įdomi ir, be abejonų, verta dėmesio gyvenamoji vietovė. Juk kitaip ir negali būti, nes Dusetos – bandomojo projekto „Lietuvos turizmo traukos vietovė 2008“ vienas nominantų, čia gyvena žmonės, kurie žino kas jų mieste savita ir kuo vertingi jie gali būti kitiems.

Nors nėra išlikusių tikslų žinių, kada Dusetos įsikūrė, tačiau pagal senuosius bažnyčios inventorius sužinojome, kad didikams Radvilams Sartų pakrantėje pastačius bažnyčią ir 1530 m. jai užrašius nemažus žemės plotus ir kito turto, jose jau gyveno laisvieji amatininkai. Pagal išlikusius kultūros paveldo paminklus žydų kapinėse daromos prielaidos, kad vietovė buvo apgyvendinta jau 200 ar 300 metų iki įsteigiant bažnyčią, tad gali siekti 1200-uosius ar 1300-uosius metus, bet patvirtinančių tai dokumentų nerasta. Viduramžiais Dusetose kryžiuosiai svarbūs keliai, vedę iš Aukštaitijos į Rygą bei Daugpilį ir vietovė buvo svarbi strateginiu požiūriu: gale sudėtingo ežeryno, prie vaizdingos upės žiočių. XV a. pabaigoje Didžiadvaryje (Dusetos II) iškilo Užpalių Radvilų valdos. Nuo XVIII a. Dusetas valdė Pliateriai. Po 1918 m. atgautos nepriklausomybės Dusetose buvo įkurtas valsčius, kuris buvo iki 1949 m. Nuo 1950-ųjų metų buvusio valsčiaus pagrindu, praplėtus jo ribas, buvo įkurtas Dusetų rajonas. 1959 metais jis panaikintas, o miestas ir dalis apylinkių prijungti prie Zarasų rajono. Čia pat prie Dusetų Pažiegė - Meka tiems, kurie brangina lietuvių kalbą, vieta, menanti profesionalios lietuvių kalbos pradininką Kazimierą Būgą, ranka pasiekiamas Padustėlis ir namas, kuriame gimė poetas Paulius Širvys. Istorinė Dusetų aplinka kaip asmenybės formavo kariuomenės kapitoną ir 1831 m. suskilimo dalyvę Emiliją Pliaterytę, dailininką tapytoją ir moderniojo meno atstovą Leoną Urboną, dailininką Petrą Stauską, Lietuvos energetikos patriarchą Antaną Gruodį, poetą ir vertėją Liną Brogą, rašytoją Igną Lapienį, kalbininką, habilituotą daktarą ir profesorių Antaną Pakerį, 10-ąjį Lietuvos kariuomenės generolą ir flotilės admirolą Kęstutį Macijauską...

Dusetas kūrė ir kuria išradingi jo gyventojai: darbštūs ir kūrybingi, kantrūs ir mokantys gerbti kitą, puoselėjantys kultūrą ir siekiantys būti kultūringi, menantys, kas gerą darė ir mylintys tuos, kurie dabar stengiasi, kad visiems būtų geriau. Dusetų bažnyčios klebonas kun. Salvijus Pranckūnas rašė: „Gyvename krašte, pilname žalumos, ežerų melio, daug ką čia turime. Dusetiškiei – ambicingi, pilni individualizmo žmonės, jaučiantys savo vertę, ir tai man patinka. Visada, kai klausia svečiai, sakau, kad tai savaip stiprių žmonių kraštas. Patinka jų distancijos pojūtis, netiesmukiškas prielankumas bendraujant, net tyli konkurencija, kas geriau padarys, kažką surengs, tie neišsakomi kartais atšiauresni priešišcumai kartu su tolerancija, juk negalime būti vienodi kaip degtukai dėžutėje. Įdomumas iš skirtingo gyvenimo apstumo pajautimo, tarp visokių būsenų, atsispindinčių tariamuose žodžiuose, rankos paspaudime, žvilgsnyje, darbuose, kūryboje“. Dusetose gyvena ne vienas, atiduodantis save ir tikintis šio miestelio bei jo apylinkių ateitimi - tereikia ieškoti savojo individualumo ir siekti jo pripažinimo. Neretai atvykstantys į Dusetas teigia, kad jas gaubia ypatinga aura, palaikoma savitos gamtos, vertingo kultūros paveldo palikimo, didžiųjų asmenybių nuveiktų darbų miesteliui ir Lietuvai. Tad negali Dusetos keistis kitaip – nuoširdžiai globojamos gabių, kūrybingų, ambicingų čia gyvenančių žmonių, sugebančių saugoti istorinį Dusetų identitetą, savitumą ir tuo pačiu metu jį šiuolaikiškai modernizuoti gerinant infrastruktūrą, tvarkant aplinką, tobulinant čia gyvenančių kasdienybę ir buitį.

Neretas dusetiškis supranta, kad svečias miestelyje gerai jausis tik tada, jeigu jis pats jame bus laimingas, o to siekiant vertingas kiekvienas: kuriantis, tikintis rezultatu ir esančiu šalia.

Tad jau senokai Dusetų gyvenamoji aplinka – gyventojų garbės reikalas! Besilankantiems tai tapo vertybe ir tuo net neabejojama: skoningai, patraukliai, originaliai sutvarkytoje Sartų ežero pakrantėje nesunku pastebėti, kad veikli, savo kraštą mylinti bendruomenė yra didelė jėga. Dusetose, prie Sartų, negali nedžiuginti sukurtos patrauklios erdvės poilsiui bei sveikai aplinkai ir gražiam kraštovaizdžiui pažinti, žavi įrengtos pavėsinės, takai, sūpuoklės, tiltelis, prie kurio jau pamėgo fotografuotis jaunavedžiai, baidarių ir valčių prielauka, vešli veja. Nepriekaištingai sutvarkyta Sartų ežero pakrantė spalvingai ir vaizdžiai susilieja su 2008 m. vasarą prie Sartų įrengtu Skulptūrų parku, kuris sulig kiekvienais metais vis gausėja. Šio parko idėja gimė 2006 m., Dusetų seniūnijos ir parapijos bendruomenės santalkai pradėjus Sartų ežero pakrantės renovacijos darbus. Dusetiškiečiai meninės erdvės formavimo planavimą tęsė ir vėliau, ežero pakrantėje nutarus įkurti patrauklią poilsiui zoną. Skulptūrų parko gimtadienis – 2008-ųjų vasara. Ir nors parko teritorija nėra labai didelė, tačiau patogi skulptūroms eksponuoti. Čia jaukiai įkurdintų skulptūrų autoriai menininkai Virgilijus ir Violeta Gasparaičiai, Romualdas Pučekas, Genadijus Kovaliovas, Algirdas Gaižauskas, Eugenijus Raugas, Juozas Lebednykas, Jonas Šimonėlis ir Algirdas Gaižauskas. Šiame parke 2008 m. rugpjūčio 28 d. apsilankė Lietuvos Respublikos Prezidentas Valdas Adamkus, o jo viešnagę prie Sartų nuolat primins Prezidento sodintas ąžuoliukas.

Kalbant apie dusetiškius negalima nepaminėti ir pastangų Sartų ežero būklei iširti bei gautiems rezultatams viešinti: norėdama atkreipti visos šalies dėmesį į vis blogėjančią šio garsaus ežero būklę, bendruomenė suorganizavo įspūdingą ir unikalų renginį. Aktyviam sportinių renginių organizatoriui ir Dusetų krašto sportinių tradicijų puoselėtojui bei populiarintojui Vytautui Čypui kilo mintis išieiti ieškoti organizuojant neeilinę, netradicinę Zarasų krašte, o ir, ko gero, visoje tuomet buvusioje Utenos apskrityje, dar nevykdytą socialinę akciją. Padedamas kraštietės Irenos Brogaitės, Vytautas ryžosi organizuoti sportininko, pasaulio ultratriatlono čempiono, kurį neretai vadiname „geležiniu žmogumi“ Vidmanto Urbono plaukimą Sartų ežeru. Akcijos šūkiu buvo paskelbtas devizas „Sartų vanduo kaip ašara šaltinio. Mes nesvajojam, mes tuo tikim“. Dusetoms buvo suteikta didelė garbė, kad sprendžiant ekologines problemas, aktyvizuojant bendruomenę tapti dar labiau atsakinga už gyvenamąją aplinką ir gražų jos eksponavimą svečiams, dalyvavo garsus pasaulyje žmogus. Pats sportininkas tuomet teigė, kad šio 16 km plaukimo tikslas – perplaukti Sartų ežerą ir dar kartą priminti žmonėms apie būtinybę saugoti gamtą, atkreipti dėmesį į jai daromą žalą, pakviesti neteršti vandens telkinių, paskatinti, kad rengiami renginiai (plaukimas vyko Dusetų kraštiečių šventės dienomis) turėtų prasmę ir netaptų tik linksmybėmis su koncertais, fejerverkais ir alumi. Po finišo triatloninkas V. Urbonas, įveikęs „vietinį Lamanšą“ (Sartus), jungiantį du Aukštaitijos rajonus, taip vertino ežero būklę: „Plaukti nebuvo sunku, bet prastas matomumas: pusantra ar dviejų metrų gylyje nėra geras, daug kur ežeras apaugęs žolėmis – Sartų būkle reikėtų rimtai susirūpinti, ežeras tikrai prašosi rimtesnės priežiūros“. Negalėjo jį sutikusių žmonių nesužavėti ir šie žodžiai: „Myliu mamą, tėtį, žmoną, sūnų ir myliu jus visus, dusetiškiečiai...“ 16 km kelią Sartais sportininkas įveikė per 4,5 val. Jo organizatorius V. Čypas mano, kad plaukimas pavyko labai gerai ir juo pasiektas pagrindinis socialinės akcijos tikslas – ekologine ežero problema susidomėjo šalies žiniasklaida, LNK televizija dar tą pačią akcijos dieną (liepos 5-ąją) per žinių laidą pranešė apie tai, apie renginį informavo LTV, LRT, laikraščiai „Lietuvos rytas“, „Gimtasis Rokiškis“, „Zarasų kraštas“, dauguma interneto informacinių portalų. Kitas Sartų ežero gelbėjimo etapas - bendruomenės organizuota įspūdinga jo pakrantės valymo akcija: darbų talkose dalyvavo daugiau nei 200 savanorių, o ją pabaigė Vilniaus narų klubas bei daugelio narų klubų dalyviai (apie 50 narų), atlikę vandens telkinio pakrantės dugno valymą. Sartų ežero pakrantės darbai tęsiami toliau, ruošiami nauji projektai, dalijimasi idėjomis bei išklausomi nauji pasiūlymai.

Tai, kad dusetiškiečiai bendruomenė aktyvi ir vieninga, įrodo ir šis faktas: 2010 m. gavus žinią, kad LR Žemės ūkio ministerija siūlo privatizuoti Dusetų žirgyną, kuris yra šimtamečių skaičiuojančių žirgininko sporto tradicijų puoselėtojas, į miestelį buvo pasikviestas šios ministerijos atstovas, kuris paaiškino bei pristatė bendruomenės lūkesčiams prieštaraujančią nuomonę. Tuomet per dvi dienas buvo surinkta apie 3000 gyventojų parašų ir padedant Dusetų seniūnui valstybinio

radijo eteryje surengtas forumas, kurio rezultatas privertė valdžios atstovus viešai atsisakyti pirminių žirgyno privatizavimo nuostatų.

Dusetos - aktyvaus visuomeninio gyvenimo pavyzdys ne tik Zarasų krašto gyventojams. Pagrindinis Dusetų bendruomenės visuomeninės veiklos koordinatorius yra Dusetų seniūnijos ir parapijos bendruomenės santalka (įsikurta 2003 m. lapkričio 26 d., organizacijos teisinė forma – asociacija). Santalka savo veiklą vykdo Dusetų miestelyje ir aplinkinėse jam teritorijose. Pagrindiniai santalkos veiklos tikslai bei siekiai yra burti ir vienyti Dusetų bendruomenės narius, rūpintis aplinkosaugos problemomis, puoselėti krikščioniškas ir dvasines vertybes, saugoti kultūrinį paveldą, įtraukti jaunimą į gyvenamosios aplinkos gerovės sukūrimą. Dusetų seniūnijos ir parapijos bendruomenės santalka bendradarbiauja su 9 bendruomenėmis, priklauso Lietuvos kaimo bendruomenių sąjungai bei kaimo tinklo LEADER ir bendruomeniškumo skatinimo komitetui.

Dusetų kūrybinė amatų draugija „Dusetėlė nuo Sartų“ (veiklos pradžia 2007 m.) įsikūrė neatsitiktinai, nes Dusetų kraštas nuo seno garsėja savo nagingais meistras. „Dusetėlės nuo Sartų“ veikla siekiama saugoti ir puoselėti Dusetų krašto liaudies amatus, tradicijas ir papročius, saugoti ir puoselėti Dusetų krašto gyventojų kultūrinį paveldą ir tapatumą.

Susibūręs literatus mėgėjus vienijantis literatūros mėgėjų klubas „Atgaiva“ vienija 18 narių (organizacijos teisinė forma – asociacija). Klubo nariai populiarina grožinės literatūros kurinius kaip meną, domisi ir puoselėja Dusetų krašto etnokultūrą kaip tapatumo bei vertybės sistema, padedančia išlaikyti humaniškus žmonių santykius, jų gyvenimo būdą ir elgseną, saviraišką.

Dusetose ypač populiarius sėkmingai savo sportinę veiklą vykdančios ir neseniai 15 metų jubiliejų atšventęs sporto klubas „Ainiai“ (klubo teisinė forma – asociacija). Jis jau ketvirtį metų iš eilės yra pripažintas šalies organizacijos „Sportas visiems“ geriausiu sporto klubu respublikoje kaimo bendruomenių tarpe. Klubas priklauso Lietuvos sporto ir kultūros asociacijai „Nemunas“, yra galiūnų, sportinės žūklės, stalo teniso, vaikų futbolo sporto federacijos narys. Klubo nariai aktyvūs sveiko gyvenimo būdo propaguotojai, sportinių renginių organizatoriai. Jau antrus metus bendradarbiaujant su Antalieptės bendruomene bus organizuojama sveiko maisto šventė: per Parcinkulės atlaidus, ypač populiarius Antalieptėje, bus organizuojamas šaltivynių valgymo čempionatas. Drauge su Gražutės ir Sartų regioninių parkų darbuotojais, įtraukiant ir jaunimo klubų narius, bus vykdomas Šventosios upės pakrantės ir vagos valymas, aktyvi Sartų regioninio parko lauko reklamos įrenginių priežiūra ir tvarkymas.

Aštuonerius metus Dusetose veikia jaunimo sporto klubas „Pėdsekiai“, o vos prieš mėnesį susikūrė dar vienas veiklaus bei veržlaus jaunimo klubas „Dusetų jaunimas“. Klubai, koordinuodami ir planuodami veiklą, organizuoja renginius, talkas, dalyvauja veikloje, kuria skatinama aktyvi veikla visuomeninėse organizacijose.

Laikraštis „Dusetos“ – kūrybingos bendruomenės iniciatyvos rezultatas. Šio projekto pradžia – 2007-iejį. Trečius metus leidžiamas laikraštis Dusetų, Antalieptės, Antazavės seniūnijų ir parapijų žmonėms yra laukiamas daugelyje šeimų, skaitomas įvairaus amžiaus žmonių. Kaskart „Dusetos“ į namus atneša daug džiaugsmo, puoselėja santarvę, padeda prisiminti ir išsaugoti garbingą Dusetų krašto istoriją, sutelkia kraštiečių pastangas pasirūpinti tuo, ką turime - gražia gamta ir talentingų dusetiškių bei kaimyninių miestelių kultūros paveldu.

Dusetų krašto meno plėtos fondas įkurtas 1997 metais. Tai savarankiška ir savanoriška, nesiekianti pelno visuomeninė organizacija, kuri inicijuoja ir remia meno parodų organizavimą ir su meno plėtra susijusius projektus, populiarina Dusetų krašto menininkų kūrybą vietiniu, nacionaliniu ir tarptautiniais aspektais.

Kultūriniu Dusetų bendruomeniškumo pagrindu laikome dar 1995-ųjų liepos mėnesį Dusetose atidarytą dailės galeriją. Tada surengus pirmąjį ir puikų vernisazą – Šarūno Saukos ir Nomedos Saukienės kūrinių parodą, į ją žvelgta ir su nuostaba, ir su viltimi, ir su nepasitikėjimu. Skeptikai ją pakrikštijo „vienos vasaros“ galerija ir išpranašavo greitą veiklos pabaigą dėl finansinių sunkumų arba dėl „parapijinio meno“ supratimo, optimistai netvirtai vylėsi, kad galerija išsilaikys

kiek ilgiau – metus ar net dvejus ir taps užkrečiančiu pavyzdžiu. Dusetiškiei, piktai nevertindami nuomonių ir kas ką apie juos šneka, įrodė, kad pirmieji nusiteikę pernelyg skeptiškai, o antrieji – per mažai optimistiškai. Per visus 16 veiklos metus galerija subūrė ne tik pajėgią komandą, ne tik menu besidominančią ir jį suvokiančią publiką, bet ir tapo gyvu viso Zarasų krašto dailės ir kultūros centru. Galerija kuo normaliausiai funkcionuoja, čia rengiamos ne tik savų, bet ir Lietuvoje žinomų menininkų parodos, koncertai, organizuojami susitikimai, pokalbiai... Tai, kad Dusetų galerija žinoma, o joje dirbantys – matomi ir garsūs, liudija nesenas faktas: jos vadovas Alvydas Stauskas yra paskelbtas penktuoju Lietuvos radijo metų žmogumi. Su meile puoselėjama galerija yra ta vieta, kurioje realizuojame bendruomeniško gyvenimo sumanymus, susibūrėme bendrai veiklai ir mokėmės jausti esančius šalia. Kitas bendruomeniškumo ir meilės miesteliui pavyzdys – gyventojų pastangos įamžinti garsių kraštiečių vardus: 2011 m. birželį vykusiame Zarasų rajono savivaldybės tarybos posėdyje, pritarta bendruomenės prašymui tarybos Dusetose esantį parką pavadinti poeto Pauliaus Širvio vardu.

Dusetose veikia du chorai: tremtinių ir moterų (vadovė Janina Kaškauskienė). Tremtinių choras jau eilę metų dalyvauja tremtinių sąskrydyje Ariogaloje. Darniai prie šių chorų prisijungia ir Dusetų meno mokyklos vaikų choras. Miestelyje veikia du jaunimo ir vienas vaikų folkloro ansambliai (vadovė Sigita Gudonienė), kurie aktyviai dalyvauja ne tik Dusetų, bet ir rajono renginiuose bei šventėse. Janinos Kaškauskienės vadovaujamas moterų vokalinis ansamblis „Svaja“ – greitai tobulėjantis, parengęs turtingą ir įvairiaplanį repertuarą kolektyvas, gebantis atstovauti Dusetas įvairiuose renginiuose Zarasų krašte ir už jo ribų. Pirmasis autorinis ansamblio koncertas įvyko švenčiant jo penkmečio jubiliejų, o dešimtmečio veiklos muzikinė ataskaita patvirtino šio kolektyvo veiklos tęstinumą ir brandumą. 2011 metais moterų ansamblui „Svaja“ įteikta nominaciją už Dusetų garsinimą muzika.

Dusetiškiei ir svečiai džiaugiasi sparčiai miestelyje statomais kultūros namais. O buvo tiek pasiūlymų, tiek ginčų! Ir tik po didelių pastangų buvo pasiekta tai, kas atrodė neįmanoma – pradėta statyba šiemet bus pabaigta! Dusetos yra žinoma ir pamėgta vieta, ypač vasarą, todėl Dusetų bendruomenės santalkos kultūros renginių grupei rūpi, kad atvykusius ir vietinius žiūrovus žavėtų ne tik gamta, bet ir organizuojamų renginių įvairovė: juk dar pasak senovės graikų filosofo Demokrito „Gyvenimas be švenčių – kaip ilga kelionė be poilsio“.

Pats didžiausias kasmetinis kultūros įvykis Dusetose – visiems žinomos tradicinės respublikinės ristūnų žirgų lenktynės. Pastarųjų metų jų lankomumas stubbinantis – 40-50 tūkst. žiūrovų, per 70 geriausių Lietuvos ir užsienio šalių važnyčiotojų. Smagūs koncertai, pramogos, atrakcionai, tautodailininkų mugė ir gausi prekyba – tai jau ne vienerius metus žiūrovus viliojantys smagiausios žiemos šventės akcentai. Ypatinga daugeliui ir kita šventė – kraštiečių suėjimas, rengiamas per populiarius Dusetose Šv. Petro ir Povilo atlaidus. Ji vyksta dvi dienas, į ją kviečiami ne tik dusetiškiei, bet visi, kurie myli miestą prie Sartų. Įgyvendinus Santalkos idėją pavyko sustiprinti ryšius su kraštiečiais, o įvairiose srityse pasižymėjusieji dusetiškiei šioje šventėje tradiciškai įvertiname nominacijomis. Per šiuos suėjimus kilo mintis ir buvo įsteigtas Garbės piliečio medalis už nuopelnus Dusetų kraštui. Jau devyniolika kartų Dusetas puošė rengiamas tarptautinis liaudiško muzikavimo festivalis „Sėlos muzikantai“, kuris tęsia savo tradicijas, įkvėpia gaivaus pavasarinio dvelksmo seniesiems muzikantams, perduodantiems subrandintą stubbinančią patirtį jaunimui. Tai ne muzikos, o muzikavimo festivalis, muzikantų kasmet laukiama šventė, kurią kiekvienais metais aplanko visas pulkas dalyvių ir prisiekusių jos gerbėjų. Garsus Dusetose organizuojamas galiūnų turnyras, kuriame dalyvauja geriausi šios sporto šakos atstovai Lietuvoje ir pasaulyje, jis visada gausus žiūrovų ir nuoširdaus jų dėmesio. Žinoma Dusetose organizuojama derliaus ir amatų šventė, kurioje dalyvauja Zarasų, Utenos ir Rokiškio rajonų seniūnijų atstovai. Šios šventės metu apdovanojame geriausius ūkininkus, gražiausių sodybų šeimininkus. Dusetos laikomos ir Aukštaitijos regiono kaimo bendruomenių sporto renginių centru. Pirmąjį kovo sekmadienį jau daug metų organizuojamos labai populiarios poledinės žūklės varžybos, čia dažnai varžosi susirinkę krepšininkai, stalo tenisininkai, futbolo mėgėjai. Kūrybingi Dusetų bendruomenės

nariai puoselėja ir populiarina organizuojamas netradicines, bet jau pamėgtas šventes. 2009-aisiais pradėta nauja tradicija – rengti žmonių nešimo čempionatus. Tai didelio susidomėjimo sulaukęs renginys ir dėl to tapsiantis tradiciniu. 2007 –ųjų vasara Ramūno ir Erikos Čižų užėjoje „Prie bravoro“ pažymėta analogo, neturinčio nei Lietuvoje, nei Europoje, „užgimimu“ Dusetų krašte. Galime drąsiai teigti, kad nuo šiol garsias žemiškas lenktynes ir linksmybes pirmąjį vasario šeštadienį, vidurvasarį keičia ne mažiau atraktyvi, labai dominanti šventė – Vėžių valgymo čempionatas. Šią idėją Čizai brandino ilgokai, nes populiarus Aukštaitijoje delikatesas vėžiai tikrai verti tokio jų pristatymo ir populiarinimo. Čempionato tikslas – parodyti kaip teisingai maistui ruošiami vėžiai ir kaip teisingai juos reikia valgyti. Nuo kitų valgymo čempionatų jis ir skiriasi tuo, kad ne suvalgyto maisto kiekis jame svarbiausia, o tai, kiek kultūringai tai atlikta, juo skleidžiama lietuviško maisto gaminimo, vartojimo patirtis, etninės nuostatos, papročiai, sveikos mitybos pavyzdžiai, valgymo kultūra, kad ji taptų gyvenimo norma. Organizuojami ir renginiai mažiesiems dusetiškiams. Jau tradicine tapo šventė vaikams, kuri organizuojama pirmąjį birželio sekmadienį. Tą dieną miesto parkas priklauso vaikams - čia būna daug pramogų, koncertas, vyksta įdomūs konkursai.

Šventės, įvykiai, kūrybinės akcijos ir kuriančių bendradarbiavimas susieja jautrumo ryšiais su tuo, kas buvo praeityje ir kas vyksta dabar. Švenčių metu suvokiame, kad turime vieni kitus, galime būti drąsesni. Dusetų kraštas panašus į bičių avilį, kuris palengva nori tvarkingai darbuotis, kad stiprėtų šeimos, kad nepamirštų vaikai tėvų, tų vietų kuriose užaugo ir taip norisi, kad besilankantys krašte pajustų jo savitumą, čia gyvenančių pastangas ieškant ir pateikiant save.

Dusetos turi gausų ir vertingą kultūrinio palikimo lobyną: puoselėdami jį sutvarkė stogastulpį, skirtą Emilijai Pliaterytei atminti, kryžių trėmimams atminti, paminklą partizanų aukoms atminti. 2011-aisiais numatyta restauruoti kelio rodyklę į kalbininko Kazimiero Būgos muziejų, Padustelio kaimo kryžių, kryžių partizanų aukoms atminti, rodyklę į Vosgėlių piliakalnį, jau skirtos lėšos Dusetų Šv. Trejybės bažnyčios varpinės restauravimo darbams vykdyti (numatoma pakeisti varpus, varpinėje eksponuoti įžymių menininkų paveikslus ir joje įrengti muziejų).

Dusetų meno mokykla 2009 m. pažymėjo savo veiklos 40-metį. Mokykloje susibūrė puikus pedagogų kolektyvas, kuriame dirba ir kuria jau trys kartos pedagogų, čia sėkmingai muzikuoja jaunių choras, jaunučių bei jaunių ansambliai. 2006 m. mokykloje įvesta dailės ugdymo programa: dailės skyriuje mokomasi piešimo, kompozicijos, erdvinės plastikos, keramikos ir kitų meno disciplinų, vaikams žinias perduoda žinomi dailininkai Romualdas Pučekas ir Eugenijus Raugas. Turi kuo pasigirti jaunieji dusetiška ir jų pedagogai: pasiekimai tarptautiniame akordeonistų konkurse „Naujiene 2008“ (Latvija), respublikiniame festivalyje „Jaunieji talentai“, Lietuvos Respublikos Prezidentūros apdovanojimai, prizinė vieta respublikiniame vaikų ir jaunimo chorų festivalyje - konkurse „Mes - Lietuvos vaikai“, įvertinimas šventėje „Latgalės keramika“ (Latvija). 2010 m. Zarasų rajono savivaldybės tarybos sprendimu mokyklai suteiktas meno mokyklos statusas.

Dusetiška yra pelnę ir Zarasų krašte įteikiamų apdovanojimų: 2010 m. Juozo Gruodžio premija įteikta Dusetų meno mokyklos moksleivei Viktorijai Šiuksčiūtei, 2010 m. kasmetinė Domyko Bukonto premija už visuomeninę veiklą kultūros ir meno srityje įteikta Dusetų šviesuoliui Vytautui Čypui, 2010 m. Felikso Jakubausko premiją pelnę Leokadija Malcienė (2003 metais L. Malcienė tapo laureate publicistikos nominacijoje už knygas „Neužmirštuolių pieva“ ir „Mokytojas Kuzmickas“, o aštuntajame – laureate prozos nominacijoje už knygą „Lenktynės“; yra išleidusi 12 knygų ir spaudai atiduota jau tryliktoji), 2010 m. kultūros ir meno premijos laureatu tapo Dusetų meno mokyklos mokytojas Juozas Švedas. Dusetas garsina „Lietuvos radijo“ Metų žmogumi už ištikimybę idėjai ir didelius darbus išrinktas galerijos direktorius, dailininkas Alvydas Stauskas (2008 m.) ir 2009 m. Auksine širdimi nominantas (LNK televizijos projektas) Vytautas Čypas.

Dusetų miesto vaikai mėgsta žaisti futbolą. Pastaraisiais metais vaikų dėmesys jam ypač suaktyvėjo. Dusetų futbolo taurė – taip vadinasi kasmetinis turnyras, prasidedantis gegužę ir

besitęsiantis visą vasarą, organizuojami futboliuko turnyrai, dusetiškiečiai dalyvauja „Ežiogolo“ turnyre, planuojame surengti Dusetų futbolo čempionatą, kuriame įvairiose amžiaus grupėse dalyvaus daugiau nei 200 vaikų.

Nėra dusetiškiems svetimos ir savanorystės idėjos: daugelis veiklų miestelyje vykdoma pasiremiant entuziastų pagalba. 2010 m. Dusetose susibūrė Maltos ordino organizacijos savanoriai, vykdę Kalėdinės maltiečių sriubos akciją. Savanoriška veikla puoselėjama ir vykdant bei įgyvendinant projektus, organizuojant talkas, renginius (pvz.: organizuojant „Kraštiečių suėjimą - 2011“ talkino apie 40 savanorių). Savanoriai organizuoja stovyklas, globoja asocialių šeimų vaikus, teikia ir savitarpio pagalbą, dusetiškiečiai bendradarbiauja su Suomijos paramos fondu.

Formuojant Dusetų aplinką daugiausia pastangų dedama gerinant miestelio kraštovaizdį ir aplinkos sutvarkymą. Dusetose rekonstruoti nuotekų valymo įrenginiai.

Nestokojama dėmesio ir socialinės rizikos šeimoms: jos mokomos socialinių įgūdžių ir atsakomybės, joms aptarnauti kuriamas VšĮ Zarasų rajono socialinių paslaugų centro padalinys Dusetose, kurį sudarys trys struktūriniai padaliniai - šeimos krizių centras, paramos šeimai tarnyba bei vaikų dienos centras (bus įsteigta 40 vietų paslaugų gavėjams). Socialinės rizikos šeimoms bus teikiamos kompleksinės nestacionarios socialinės paslaugos, kurios padės joms integruotis į visuomenę ir darbo rinką.

Dusetų bendruomenė – aktyvių ir kūrybingų žmonių santalka, kuri nuolat rengia projektus, o už gautas lėšas gražina garsų Lietuvoje miestelį, projektų lėšomis puošia ir tobulina miestelio ir jo apylinkių gyvenamąją aplinką: pvz. įrengė paplūdimį prie Vasakno ežero, įsteigė Dusetų žiniasklaidos ir informacijos centrą, modernizavo Dusetų dailės galeriją, projektu „Dusetų, kaip žirgų miesto, įvaizdžio puoselėjimas“ pristatė žirgininkystės tradicijas ir pan

Vietiniai Dusetų ir apylinkių verslininkai – aktyvūs bendruomenės iniciatyvų rėmėjai: jie geranoriška pasipirtis organizuojant renginius, inicijuojant naujas idėjas (pvz.: Vėžių valgymo čempionato organizavimas Ramūno ir Erikos Čižų užiegoje „Prie bravoro“), yra nuolatiniai vietos ir šalies mastu žinomų renginių rėmėjai. 2011 m. verslininkui Aurimui Kuzmai įteikta nominacija už sėkmingą verslo plėtrą ir naujų darbo vietų sukūrimą. Tokiu dėmesiu pabrėžiama, kad bendradarbiaujant galima išspręsti verslo organizavimo problemas. Bendruomenės pastangomis parengtame detalajame Sartų ežero pakrantės plane numatytos vietos išnuomoti esamą pakrantės žemės sklypo dalį verslininkams, kuriame bus galima užsiimti pramogų organizavimo veikla. Ramūno ir Erikos Čižų puoselėjamos šeimos aludarinkystės tradicijos (jau ketvirta giminės karta) jų gyvenamojo aplinkoje (sodyboje) sudaro prielaidas sukurti patogesnes darbo vietas, čia vykdoma kulinarinio paveldo veikla mažina įvežtinių išteklių poreikį ir pratęsia vietinių žaliavų ilgaamžiškumą. Atvykusiems degustuoti „Čižo alų“ lankytojams sukuriama natūrali aplinka, įtakojanti vykdomoms veikloms tausoti, vertinti ir puoselėti gamtos išteklius, aukštaitiškos virtuvės ypatumus. Netoli Dusetų - Vasaknų kaimas. Čia įkurtas modernus žuvininkystės ūkis, kurio pagrindinė veikla – įvairių rūšių žuvies auginimas bei veisimas, čia specializuojamasi auginti veidrodinius karpus, tačiau plėtojama ir upėtakių auginimo veikla pirmajame šalyje pilnasisteminiam upėtakių auginimo komplekse. Eksportuojama daugiau nei 80 proc. visos bendrovėje užaugintos žuvies. AB „Vasaknos“ – viena iš Lietuvos akvakultūros rinkos lyderių. Akvakultūra – sparčiai šalyje ir pasaulyje besiplečianti žuvininkystės šaka. Akvakultūra – žuvies veisimas ir auginimas dirbtinai žmogaus sukurtomis sąlygomis, t.y. tvenkiniuose, specialiuose baseinuose. 2006 metais AB „Vasaknos“ sėkmingai įgyvendino žuvininkystės ūkio modernizavimo projektą, kurio rezultatai reikšmingai prisidėjo prie bendro akvakultūros vystymo šalyje, nes ypač paklausė tampa ekologiškai užauginta žuvis. Projekto įgyvendinimo laikotarpiu įsigyta nauja įranga, įdiegtos naujos technologijos dabar leidžia pateikti vartotojams kokybišką, vis didesne dalimi ekologiškai užaugintą žuvies produkciją. Modernizuota bendrovės veikla vystomi gyvos retos žuvies išteklių, kurie panaudojami Lietuvos natūraliųjų telkinių išuvinimui atkuriant natūralias jų ekosistemas.

Modernizavusi savo veikloje naudojamą techniką, investavusi į naujas technologijas, AB „Vasaknos“ sukūrė palankias sąlygas šalies akvakultūros plėtrai, žuvis ekologinio ūkio vystymui, vandens išteklių apsaugai ir aplinkosaugos reikalavimų užtikrinimui.

Dusetose rekonstruoti nuotekų valymo įrenginiai. Numatytiems darbams sutartis pasirašyta 2009 m. rugsėjo 9 d., darbų pabaigos sutartis 2011 m, birželio 7 d. Įgyvendinant projektą „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros renovavimas ir plėtra Zarasų rajone“ atlikta pirminio valymo įrenginių rekonstrukcija, biologinio valymo įrenginių rekonstrukcija, naujų orapūčių ir kitos įrangos pastato statyba, perteklinio dumblo laikino saugojimo aikštelių rekonstrukcija, automatinio mėginių semtuvo, nuotekų debito matavimo įrengimas bei techninių procesų valdymo automatizavimas. Vykdyta ir kita rangos sutarties - „Dusetų miestelio, Padustėlio ir Užtiltės kaimų vandentiekio ir nuotekų tinklų plėtra“ darbai. Įgyvendinant sutartį nutiesta apie 8,04 km naujų nuotekų tinklų, apie 1,63 km naujų vandentiekio tinklų. ES lėšomis pastatytos 6 naujos nuotekų siurblinės, atlikta vienos siurblinės renovacija. Projekto pabaiga planuojama 2012 m. vasario 28 d. Atlikti ir ateityje atliktini darbai, didžiąja dalimi finansuojami iš ES Sanglaudos fondo, padeda sumažinti ekonominius ir socialinius skirtumus tarp ES piliečių ir atskirų Lietuvos regionų.

3. Kaimo vietovę konkursui teikianti kaimo bendruomenė

Pavadinimas: *Dusetų seniūnijos ir parapijos bendruomenės santalka*

Adresas: *Melioratorių g. 3-1, Užtiltės kaimas, Dusetų seniūnija, Zarasų rajonas*

Tel. Nr.: *(8 611) 41630, (8 634 68194*

El. paštas: *laikraštis.dusetos@gmail.com*